

VAKIFLARIN VE VAKIFLARA AİT İKTİSADİ İŞLETMELERİN MALİYE VE GÜMRÜK BAKANLIĞI MUHASEBE SİSTEMİ UYGULAMA GENEL TEBLİĞİ KARŞISINDAKİ DURUMU

Araş. Gör. Hüseyin AKAY*

O.GİRİŞ

Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliğinde, düzenlemenin kapsamına bilanço hesabı esasına göre defter tutan gerçek ve tüzel kişilerin girdiği belirtilmiştir. Bu teşebbüs ve işletmelerin ticari esaslara göre faaliyet göstermeleri bu tebliğde belirlenen muhasebe usul ve esaslarına uymaları için yeterlidir denilmektedir. Ancak konu irdelendiğinde ortaya 2 temel dayanağı olan görüş çıkmaktadır:

1.BİLANÇO ESASINA GÖRE DEFTER TUTAN GERÇEK VE TÜZEL KİŞİLER KİMLERDİR?

213 Sayılı V.U.K. 'nun 176. ve 177. maddelerinde şöyle denilmektedir¹.

-V.U.K.' un 176.maddesi: "Tüccarlar defter tutma bakımından iki sınıfa ayrılırlar;"

I.Sınıf Tüccarlar; bilanço esasına göre defter tutarlar.

II.Sınıf Tüccarlar; işletme hesabı esasına göre defter tutarlar.

V.U.K.'un 177.maddesi: Aşağıda yazılı tüccarlar I.sınıfa dahildirler. Yani defter tutma bakımından bilanço esasına göre defter tutarlar.

1.Satın aldıkları malları olduğu gibi veya işledikten sonra satan veya yıllık alımlarının tutarı 1,000,000,000 lirayı veya satış tutarı 1,200,000,000 lirayı aşanlar.

2.Birinci bentte yazılı olanların dışındaki işleme uğraşp da bir yıl içinde elde ettikleri gayri safi hasılatı 500,000,000 lirayı aşanlar.

3.Bir veya iki numaralı bentlerde yazılı işlerin birlikte yapılması halinde iki numaralı bette yazılı iş hasılatlarının beş katı ile yıllık satış tutarlarının toplamı 1,000,000,000 lirayı aşanlar;

4.Her türlü ticaret şirketleri (Adi Şirketler işğal neveleri yukarıdaki bentlerden hangisine giriyor ise o bent hükmüne tabidir.)

5.Kurumlar Vergisine tabi olan diğer tüzel kişiler (Bunlardan işlerinin icabı bilanço esasına göre defter tutmalarına imkan veya lüzüm görülmeyenlerin, işletme hesabına göre defter tutmalarına Maliye Bakanlığı' nca müsaade edilir.)

6.İhtiyari olarak bilanço esasına göre defter tutmayı tercih edenler.

- V.U.K. 'nun 177. maddesinin 4.ve 5. bentlerine göre;

Her türlü ticaret şirketleri ve Kurumlar Vergisine tabi olan diğer tüzel kişiler bilanço hesabı esasına göre defter tutarlar.

Burada soruna yeni bir boyut getirerek, kimlerin Kurumlar Vergisine tabi olduğuna belirtmek gerekir. Bu sorunun cevabı da Kurumlar Vergisi Kanununun 1.maddesi kapsamında şu kurumların kazançları vergiye tabidir²;

a) Sermaye Şirketleri

b) Kooperatifler

c) İktisadi Kamu Müesseseleri

d) Dernek ve Vakıflara Ait İşletmeler

e) İş ortaklıkları

Aynı madde incelendiğinde görülmektedir ki; Vakıfların Kurumlar Vergisi mükellefiyeti söz konusu değildir. Ancak Vakıflara ait iktisadi işletmelerin kurumlar vergisi mükellefiyeti kapsamında olduğu ortaya çıkmaktadır.

Vakıflar Kurumlar Vergisine tabi olmadıklarından, V.U.K' nun 177.maddesindeki 4. ve 5.bentlerin kapsamında girmemektedirler. Dolayısıyla bilanço hesabı esasına göre defter tutma mükellefiyetleri yoktur.

* Marmara Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi İşletme Bölümü

¹V.U.K.

²K.V.K

Sonuç olarak, vakıfların bilanço hesabı esasına göre defter tutma zorunluluğu yoktur. Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği kapsamın da, bilanço esasına göre defter tutan gerçek ve tüzel kişiler girer dendiği için vakıflar bu tebliğde belirlenen usul ve esaslara uymak zorunda değildirler. Ancak vakıflara ait iktisadi işletmeler Kurumlar Vergisi mükellefi oldukları için ve V.U.K.'nun 177.maddesinin 4. ve 5.bentleri kapsamına girdiği için bilanço hesabı esasına göre defter tutmakta mükelleftirler. Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliğinde, tebliğ kapsamına bilanço usulüne göre defter tutan gerçek ve tüzel kişiler girer denilmektedir. Bu nedenle vakıflara ait iktisadi işletmeler, tebliğde belirlenen usul ve esaslara uymak zorundadırlar.

2.TİCARİ USUL VE ESASLARA GÖRE FAALİYET GÖSTERMEK NE DEMEKTİR.

Ticari esaslara göre faaliyet göstermek,

a)Kar amacı gütmek

b)Devamlılık İlkelerine sıkı sıkıya bağlı olmakla eş anlamlıdır.

Vakıfların amacı kar elde etmek değildir. Vakıfların amacı, bir malın belli bir gayeye tahsisidir. Bu gaye "manevi" ve " iktisadi" nitelik taşıyabilir.³

Vakıflara ait iktisadi işletmelerin amacı kar elde etme ve devamlılıktır. Bu nedenle vakıflara ait iktisadi işletmeler ticari esaslara göre faaliyet göstermektedirler.

Bu bağlamda da vakıflar, ticari usul ve esaslara göre faaliyet göstermediği için Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliğindeki usul ve esaslara yukarıda belirtildiği gibi uymak zorunda değildirler. Ancak vakıflara ait iktisadi işletmeler ticari esaslara göre faaliyet gösterdikleri için Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliğindeki usul ve esaslara uymak zorundadırlar.

Vakıflar birer tüzel kişilik oldukları için gelir ve giderlerinin kayıtlara geçirilmesi ve hesaplarının da tutulması gerekmektedir.

Vakıflar, ticari faaliyetlerine ait belgelerin kayıtlara geçirme işlemi, bilanço esasının gerektirdiği defterleri (yevmiye defteri, defteri kebir, envanter defteri, kasa defteri) kullanarak, hesapların tutulmasını ise bu tebliğde belirtilen hesap planını kullanarak yapabilirler. Ancak yukarıdaki açıklamalar çerçevesinde bir zorunluluk söz konusu değildir.

Vakıflara ait iktisadi işletmeler bu tebliğin kapsamı içindedirler ve bu tebliğde belirtilen yükümlülüklerle uymakla mükelleftirler. Bu tebliğde yer alan hesap planını uygulamak zorundadırlar.

3.SONUÇ VE ÖNERİLER

Vakıfların da Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği kapsamında yer alan Hesap Planını uygulamasında, ülkemizde muhasebenin tekdüzen olması gayretleri içinde şu yararları vardır⁴:

- 1.İşletme iktisadi ve muhasebe bilimlerinde terim birliğini sağlamak,
- 2.İktisadi bütünlüğü ve işletmelerin arasında hesap birliğinin sağlanması,
- 3.Hesap işlerinde görev alacak kişilerin eğitimini kolaylaştırmak,
- 4.Sonuca varmayı ve karşılaştırmayı kolaylaştırmak,
- 5.Araştırmacı ve denetleyici uzmanların işlerini kolaylaştırmak,
- 6.Hesap işlerinde örgütlenmeyi kolaylaştırmak.

4.YARALANILAN KAYNAKLAR

- 1.Vergi Usul Kanunu
- 2.Kurumlar Vergisi Kanunu
- 3.Medeni Kanun
- 4.Yazıcı,M.:Muhasebe Tümlenimleri ve Örgütlenmesi, 1990 , İstanbul

³ M.K.

⁴Yazıcı, M.; Muhasebe Tümlenimleri ve Örgütlenmesi; 1990, İstanbul